

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

YABANCI DİL ÖĞRENİMİNDE ÇEVİRİ HATA-YANLIŞ ÇÖZÜMLEMELERİ VE STRATEJİLERİ: RUSÇA ÖRNEĞİ

TRANSLATION ERROR-FALSE ANALYSIS AND STRATEGIES IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING: THE RUSSIAN EXAMPLE

Cüneyt AKIN*

*Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi,
Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü, cuneyt.akin@hotmail.com,
ORCID: 0000-0002-6230-7222

Referans: Akin, C. (2024). Yabancı Dil Öğreniminde Çeviri Hata-Yanlış Çözümlemeleri ve Stratejileri: Rusça Örneği. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 1-11.

Gönderilme Tarihi: 25.11.2023

Kabul Tarihi :12.01.2024

Özet: Yabancı dil öğreniminde kullanılan stratejiler, hedef dile yapılan sözlü (konuşma) veya yazılı çevirilerde ortaya çıkan, dil öğrencinin kasıtlı olarak ya da herhangi bir kasıt olmaksızın ortaya koyduğu strateji şekilleridir. Söz konusu stratejiler, her sözlü ya da yazılı çeviride farklılık gösterebilir; ancak, konudan kaçınma, mesaj değiştirme, anlam değiştirme, çeviriden kaçınma, tahminde bulunma vb. stratejiler uygulanabilmekte; bunların sonucu olarak sözlüksel-anlamsal yanlışlar, yazım yanlışları, aşırı genelleme, özetleme, örnekseme ve eksiltme gibi hata ve yanlışlardan kaynaklanan durumlar ortaya çıkmaktadır. Dil öğrenen kişinin yaptığı yanlışlar, bilgi eksikliğine dayalı olarak gerçekleşmekte; hatalar ise düzeltilebilir nitelik taşımakta, dolayısıyla bilgi eksikliği nedeniyle gerçekleşmemektedir. Örneğin, Rusça bir metni çevirirken öğrencinin ana dildeki sözcüğü “учить” sözcüğünü ‘çalışmak’ şeklinde çevirmesi, bilgi eksikliğine dayalı olarak gerçekleşen bir yanlıştır; ancak, “...а Петер читает газету «Правда»...” tümcesini “...Peter ise gazete okuyor <Gerçek>...” şeklinde çevirmesi, anlamsal bir

yanlıştır. Buradaki “Pravda”, sözcüğü, “Gerçek Gazetesi” olarak açıklamalı çevrilmelidir. Bazı çevirilerde örneksene yapılarak, “slova (sözcük, kelime)” ifadesi, “slovar (sözlük)” olarak çevrilmiştir. Bu ve benzeri çok sayıda yanlış ve hataya dayalı çeviri örnekleri gösterilebilir. Söz konusu bu örnekler dikkatlere sunularak, öğrencilerin Rusça öğrenme süreçlerinde yaşadıkları sorunlar, çeşitli kaçınma stratejilerine bağlı olarak gerçekleşen yanlış ve hatalar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kaçınma Stratejisi, Hata Çözümlemesi, Yanlış Çözümlemesi, Yabancı Dil Öğrenme, Çeviri Hatası

Abstract: Strategies used in foreign language learning are the forms of strategies that the language learner deliberately or unintentionally puts forth in oral (speech) or written translations into the target language. These strategies may differ for each oral or written translation. However, topic avoidance, message changing, meaning changing, avoiding translation, guessing, etc. strategies can be applied, and as a result of these, situations arising from errors and mistakes such as lexical-semantic errors, spelling mistakes, overgeneralization, summarization, analogy and deletion arise. Mistakes made by a language learner are based on lack of knowledge, and mistakes are correctable and therefore do not occur due to lack of knowledge. For example, when translating a Russian text, it is a mistake based on lack of knowledge that the student translates the word in the native language from the word "endit" to "work". However, his translation of the sentence "... a Peter cheetah newspaper <Pravda>..." as "... Peter reads the newspaper <Real>..." is not a mistake as a translation but it is incorrect in meaning. The word "Pravda" here should be annotated as "Real Newspaper". In some translations, the phrase "slova (word, word)" has been translated as "slovar (dictionary)" by analogy. This situation can be evaluated as a lexical error rather than a lack of information. This and many other examples of false and error-based translations can be shown. By bringing these examples to attention, the problems experienced by the students in their Russian learning process, and the mistakes and errors that occurred due to various avoidance strategies were revealed.

Keywords: Avoidance Strategy, Error Analysis, False Analysis, Foreign Language Learning, Translation Error

1. Giriş

Yabancı dil öğrenim süreçlerinde hedef dili öğrenen bireylerin bu öğrenme süreçlerinde uyguladıkları kaçınma stratejilerinin belirlenmesi ve yanlış çözümlenmelerinin ortaya konması, yabancı dil öğrenme süreçlerinin daha doğru anlaşılması ve daha verimli olarak sürdürülmesi bakımlarından önemlidir. Bu nedenle, söz konusu stratejilerin ve yanlışların belirlenmesi faydalı olacaktır, kanaatindeyiz.

Çalışmanın öğreticiye sağladığı katkı ile öğrencilerin yaptığı hata ve yanlışlar tespit edilmek suretiyle, öğrencilerin ilerleme düzeyleri ölçülmüş olacak; öğretilmek

istenenin ne kadarının aktarılabilirdiği görülerek üzerinde daha çok durulması gereken hususlar ortaya konmuş olacaktır. Dil araştırmacıları bakımından düşünüldüğünde yabancı dil öğrenen öğrencilerin bu süreçte yaptıkları yanlışların çözümlenmesi yoluyla, öğrencilerin yabancı bir dili nasıl öğrendiklerinin uyguladıkları stratejiler ve bu süreçte yaptıkları yanlışlar bakımından anlaşılması sağlanacaktır. Öğrenciler için bu çalışmanın katkısı, yabancı dil öğrenme süreçlerinde farkına varmadan ya da farkına vararak yaptıkları yanlışları düzeltme olanağı kazanması; ayrıca, öğrenme aşamasında olduğu dilin işleyiş şeklini (mantalitesini) kavramasına yardımcı olması olacaktır (bk. Çetinkaya, 2015, s. 166).

Khansir'in yaklaşımına göre, öğrencilerin yabancı bir dili öğrenirken yaptıkları yanlışların ortaya konulması, öğrenme sürecine dönük düzeltici önlemler alma, hedef dili öğrenmeye yönelik kademeli metin öğeleri hazırlama, yabancı bir dili öğrenme stratejileri çerçevesinde ve dilin doğasına yönelik olarak önerilerde bulunma gibi iyileştirici önlemler geliştirmek, bu tür bilimsel çalışmaların maksatları arasında yer alır bk. 2012, s.1029).

2. Kuramsal Çerçeve

Corder, dil üretme stratejileri noktasında iki büyük stratejiden bahseder, bunlardan birincisinde, hedef dili öğrenme sürecindeki öğrencilerin bütün dil kaynaklarını kullandıklarını belirtir. Öğrencilerin bir metni veya mesajı yorumlarken yeni kelimeler icat etme, tahmin etme yoluyla ana dilinden ödünç bazı öğeler alma yollarına başvurabileceğini belirtir. Bu stratejileri ise, risk alma ve kaynak genişletme stratejileri olarak tanımlar. Bir başka yol olarak öğrenci, kendisine iletilen sözlü veya yazılı mesajı yok sayarak dışarıda tutabilir. Dolayısıyla, kendisine iletilmek istenen mesajdaki birtakım bilgileri yok etmeyi göze almak suretiyle, dilbilgisel yapıda ve kelimelerde çeşitli değiştirme ve atlama yoluna gidebilmektedirler (bk. 1978, s. 15-19).

Bazı çalışmalarda araştırmacılar, kaçınma stratejilerini birkaç başlıkta ele almışlardır. Varadi, iletişim stratejileri ile ilgilenen ilk araştırmacılarından biri olarak söz konusu stratejileri, "anlam indirgeme (main reduction)" ve "anlam değiştirme (meaningreplacement) olarak iki başlıkta incelemiş, "genelleme", "yaklaştırma", "atlatma" ve "yorumlama" stratejilerini önemli stratejiler arasında göstermiştir (1973, 1983: 81-99). Tarone ise, 'yorumlama", "aktarma", ve "kaçınma" olarak üç gruba ayırdığı dokuz stratejiyi şu başlıklar altında belirlemiştir: 1. Tahminde bulunma (approximation) 2. Söz üretme (wordcoinage) 3. Geçişirme (circumlocution) 4. Birebir Çeviri (literaltranslation) 5. Dil Anahtarı (languageswitch) 6. Yardım Almak (appealforassistance) 7. Sözsüz Mesaj Kullanımı (mime) son iki strateji ise kaçınmaya dayalı olarak 8. Konudan Kaçınma (topicavoidance) –ki, bu strateji, öğrencinin dilbilgisel ve sözcüksel bilgi eksikleri nedeniyle gerçekleşir.- 9. Mesajdan Vazgeçme (messageabandonment) stratejisi, hedef dili öğrenen kişinin anlamını bilmediği bir kelime veya kavramı eksik bırakmasıdır. Kaçınma stratejileriyle birlikte, indirgeme stratejileri de ikinci bir dili üretirken çeşitli hata ve yanlışlara yol açmaktadır. Dilbilgisi yapılarının ve sözcüksel öğelerin indirgenmeye ve basitçe anlatılmaya çalışılırken uygulanan bu strateji, öğrencinin yetersiz bilgisini gizlemesine yardımcı olmaktadır. Tarone (1977) ve Corder (1978), hedef dili öğrenme çabasındaki kişilerin indirgeme

stratejileri kullanma aşamasında, “kaçınma”, “konudan vazgeçme” ve “anlam değiştirme” yollarına başvurduklarını belirtir (bk. Elyıldırım, 2017, s. 232-234).

Çalışma, yabancı dil öğreniminde kaçınma stratejileri çerçevesinde, Rusçadan Türkiye Türkçesine çeviride meydana gelen yanlışlar ve bu doğrultuda hedef dil üretim şekillerini kapsamaktadır. Bu çerçevede, öğrencilerin Rusça öğrenme sorunlarının tanımlanması ve söz konusu dili öğrenme süreçlerinde ortaya çıkan yanlışları kategorik olarak tasvir etmek suretiyle, Çetinkaya'nın çalışmasındaki sınıflandırma temel alınarak dört ana başlık ve alt başlıklar çerçevesinde incelenmiştir (bk. Çetinkaya, 2015, s. 169-171):

1. Dilsel Özellikler

- a. Yazımsal yanlışlar (Orthographicerrors)
- b. Sesbilimsel yanlışlar (Phonologicalerrors)
- c. Sözlüksel-anlamsal yanlışlar (Lexico-Semanticerrors)
- d. Sözdizimsel yanlışlar (Syntacticerrors)
- e. Biçimbilimsel yanlışlar (Morphologicalerrors)

2. Bilişsel İşleme Özellikleri

- a. Eksiltme (omission): Genellikle işlevsel sözcük ya da biçimbirimler gibi gerekli dilsel öğelerin çıkarılması durumudur.
- b. Ekleme (addition): Bu süreçte, tümceye artık öğeler eklenir.
- c. Değiştirme (substitution): Doğru olmayan bir öğenin doğru olan bir öğenin yerine kullanılmasıdır. Örneğin “muhabbet” sözcüğünün “mohabet” biçiminde yazılması ya da bir sözcüğün yanlış anlamda kullanılması değiştirme alt ulamının içinde yer alır.
- d. Yer değiştirme (permutation): Bu süreç tümcenin öğelerinin doğru sırada kullanılmaması durumudur.

3. Kaynakları

Dillerarası yanlışlar öğrencinin anadilinde var olan sesbilimsel, biçimbilimsel, dilbilgisel, sözlüksel-anlamsal ve biçimsel öğeleri hedef dile aktarmasından kaynaklanır. Diliçi ve gelişimsel yanlışlar ise hedef dildeki öğelerin karşılıklı girişiminden kaynaklanır. Diliçi ve gelişimsel yanlış türleri ise şunlardır:

- a. Aşırı genelleme (overgeneralization)
- b. Kaçınma (avoidance)
- c. Yetersiz öğrenme (inadequatelearning)
- d. Yanlış kavram gelişimi (falseconceptshypothesized)

4. İletişimsel Özellikler

İletişimi engelleyip engellememe durumuna göre;

a. Bölümsel (local): Bölümsel yanlışlar tümcedeki yalnızca bir ögenin etkilendiği ve iletişimi engellemeyen yanlışlardır. Bu yanlış türü içinde adil, eylem çekim ekleri, nicelik sıfatları vb. yer alır.

b. Bütünsel (global): Bütünsel yanlışlar tümcenin anlamını etkileyebilir. Bu yanlış türü içinde de yanlış sözcük sıralaması, sözlüksel öğeleri yanlış seçme vb. yer alır.

3. Yöntem

Çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmış ve Rusçadan Türkiye Türkçesine yapılan çevirinin kaçınma stratejisi şekilleri bakımından incelenmesi yapılmıştır.

3.1. Çalışma Grubu

Çalışmanın inceleme grubu 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü öğrencileridir.

3.2. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Yaz öğretimi Yabancı Dil (Rusça), Meslekî Rusça derslerinin vize ve final sınavlarında çevrilen Rusça metinlerden elde edilen veriler kaçınma stratejileri açısından incelenmiştir. Çalışma grubunda 146 öğrenci bulunmaktadır; ancak, söz konusu öğrenci grubuna verilen dört ayrı metnin çevirileri üzerinden çözümlemeler gerçekleştirilmiştir.

4. İnceleme

4.1. Sözlüksel-anlamsal Yanlışlar

Rusça bir metni (1) çevirirken öğrencinin ana dildeki sözcüğü "...учить..." sözcüğünü 'çalışmak (1-1)' şeklinde çevirmesi, bilgi eksikliğine dayalı olarak gerçekleşen sözlüksel-anlamsal yanlış sınıfına giren bir yanlıştır. "...Петерчитаетгазету<Правда>..." tümcesini "...Peter ise gazete okuyor <Gerçek>..." şeklinde çevirmesi, sözlüksel-anlamsal yanlış grubunda değerlendirilebilecek bir yanlış olmuştur. Buradaki "Pравda", sözcüğü, "Gerçek Gazetesi" olarak açıklanmalı ve öyle çevrilmelidir. sözlüksel-anlamsal ve biçimbilimsel yanlışlar arasında, "...gavaritValodya..." ifadesinin "...konuşan Valodya..." şeklinde çevrilmesi gösterilebilir. Burada "...gavarit..." ifadesi metnin bağlamında, "...diyor/der..." şeklinde çevrilmeliydi. Ortaya çıkan durumda, sözlüksel-anlamsal yanlış türünde bir yanlış yapılmıştır. Metin (1) çevrilirken bir sözlüksel-anlamsal yanlış da şöyle gerçekleşmiştir: Bu metinde son paragraftaki kelime "...разговаривают..." kelimesidir ve "...sohbet ediyorlar..." anlamına gelmektedir; ancak, "...konuşmak...(1)" şeklinde çevrilmiştir. Bir başka sözlüksel-anlamsal yanlış ise, aynı metinde "...занимаются...(1)" kelimesinin "...uğraşıyorlar..." şeklinde çevrilmesiyle oluşmuştur. Burada kelimenin metindeki karşılığı "çalışıyorlar" şeklinde olmalıdır. Metin (1) çevrilirken "...интересно..." ifadesinin "...çok merak ettik..." şeklinde çevrilerek, sözlüksel-anlamsal yanlışlardan bir yanlış yapıldığı tespit edilmiştir.

4.2. Biçimbilimsel Yanlışlar

Metin 1’de “...ГоворитВолодя...” ifadesinin “...konuşan Valodya...” şeklinde çevrilerek, zaman eki (şimdiki/geniş) yerine sıfat fiil eki “-an” kullanılması, bir biçimbilimsel yanlış olarak karşımıza çıkmaktadır. Metin (1)’deki “...помните...” kelimesinin çevirisinde yanlış, şimdiki zaman eki “-yor” ve ikinci çokluk şahıs eki yerine “...hatırlıyor musunuz?...” emir çekimi ikinci teklik şahıs ekinin kullanılmış olmasıdır: “...hatırla...”. Metin (3)’te yer alan “...Сейчасониучатновыерусскиеислова...” tümcesinin çevirisi yapılırken, tümcenin ana dil metnindeki zaman eki şimdiki zaman olmasına rağmen “...Şimdi onlar Rusça yeni kelimeler öğreniyor...”, çeviride zaman eki geçmiş zaman olarak çevrilmiştir: “...Şimdi onlar Rusça yeni kelimeler öğrendiler...” tümcesindeki söz konusu yanlış, biçimbilimsel ve bütüncül bir yanlış olarak karşımıza çıkmıştır. Yapılan yanlış, tümcenin anlamını değiştirici niteliktedir.

Biçimbilimsel bir yanlış olarak, metin (3)’te yer alan “...находились...” sözcüğünün “...var idi/vardı/bulunuyordu/-idi...” şekillerinde bir zaman eki olarak çevrilmesi gerekirken “...-ma-dan önce...” yapısıyla çevrilmiştir.

4.3. Sözdizimsel Yanlışlar

Ayrıca, soru eki “mı”nın kullanımı, yer değiştirme yapılarak cümlenin sonuna alınmıştır. Bu sona alma, tümcenin anlamını da etkilemiştir: “... Hatırlıyor musunuz; benim eski bir arkadaşım olduğundan bahsetmiştim?..” olarak çevrilmesi gereken metin, “...Hatırla; sana söylemiştim, eski bir arkadaşım olduğunu mu?...” şeklinde çevrilmiştir. Buradaki yanlış, sözdizimsel yanlış olarak da değerlendirilebilir.

Çeviride bütünsel yanlışlar tümcenin anlamını etkileyebilir. Bu yanlış türü içinde de sözdizimsel yanlışlar bulunmaktadır. Metin (1) içinde “...Петерчитаетгазету<Правда>...” tümcesinin Türkiye Türkçesine çevirisinde özneyi takip etmesi gereken ...<Правда>...” kelimesi, yüklemden sonra getirilmiştir.

4.4. Örneksmeye Dayalı Yanlışlar

Çeviri metninde (1) bir örneksme stratejisi örneği olarak, “...слово (sözcük, kelime)...” ifadesinin “...словарь (sözlük)...” olarak çevrilmesi gösterilebilir. Metinde dil içi ve gelişimsel olarak gerçekleşen yetersiz öğrenme, bazı kelimelerin çevrilmesi gereken bir yapı olmasına rağmen, bilgi yetersizliği sonucu, özel isim olarak algılanmasıdır. Örneğin, metin (1)’deki “...помните...” kelimesi “Hatırlıyor musunuz?” şeklinde çevrilmeliyken önceki isim ile birleştirilerek “...АндрейПомните...” özel adına dönüştürülmüştür. Bu durum da bir örneksme örneğidir. 3. metinde geçen “...девушка...” sözcüğü “...дедушка...” sözcüğüne örneksme yapılması nedeniyle “...kız...” olarak çevrilmesi gereken sözcük, “...büyük dede...” şeklinde çevrilmiş ve tümcenin anlamını değiştiren bütüncül bir yanlış yapılmıştır.

Metin (2)’de yer alan “...Онбольшойспециалист...” ifadesi, bazı öğrenciler tarafından örneksme yapılmak suretiyle, “...O büyük özel kahve...” çevirisinde olduğu gibi, İngilizce “...special...” sözcüğü örneksenerek çevrilmiştir.

4.5. Eklemeye Dayalı Yanlışlar

Metin (1) çevrilirken yapılan bir diğer yanlış, ekleme (tümceye artık öge eklemek) yoluyla gerçekleşmiştir. "... Biz okulda birlikte okuduk..." ifadesi "...Biz okulda birlikte okuyorduk..." şeklinde çevrilerek, "-yor" şimdiki zaman eki eklenmiştir. 4. Metinde yer alan "...онвыступает в клубе..." tümcesi "...kulüpte performans-lar sergile-nmektedir..." şeklinde çevrilirken, hem çokluk eki "...-lar..." hem de "...-n..." edilgenlik eki eklenmiştir. 3. metinde "...онрисуетчитальныйзал..." tümcesi çevrilirken ekleme stratejisi ile "...O, salonda okuyan adam çiziyor..." şeklinde çeviri yapılmıştır. Oysa doğru çeviri, "...O, okuma salonunu çiziyor..." şeklinde olmalıdır. Burada "...okuyan adam..." ifadesi eklenmiştir. Ayrıca, yapılan bu yanlış, tümcenin anlamını bozmuş ve çeviride bütüncül bir yanlış oluşturmuştur.

Metin (2)'de yer alan "...Онбольшойспециалист..." tümcesi bazı çeviri örneklerinde "...O büyük özel kahve..." şeklinde çevrilmiş, çeviride ekleme stratejisi kullanılarak "...kahve..." kelimesi tümcede yer almadığı halde, tümceye eklenmiştir.

4.6. Birebir Çeviri Yanlışları

Metin çevrilirken (1) birebir çevirme stratejisinin kullanıldığı bazı örnekler de karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, "...лежат..." kelimesinin birinci anlamı sözlüksel olarak "...yatıyor/yatar..." şeklindedir; ancak, bağlamıyla düşünüldüğünde kelimenin "...duruyor..." şeklinde çevrilmesi gerektiği anlaşılır. Buradaki çeviri belki de yeni bir ifadeyle, bağlamdan kaçınma stratejisi olarak kavramsallaştırılabilir.

Bir başka bağlamdan kaçınma stratejisi ise, metin (2)'de "...Онбольшойспециалист..." tümcesinin çevirisi, bir önceki tümcedeki "...kahve yapabilmek..." ifadesindeki bağlamla bağlantısından kaçınılarak, "...O büyük usta..." yerine "...O büyük uzman..." şeklinde çevrilmiştir. 3. metinde geçen "...Война и Мир..." ifadesi Tolstoy'un romanı olarak, meşhur bir eserdir. Ayrıca, "...savaş..." kelimesinden sonra bağlamsal olarak "...barış..." sözcüğünün gelmesi beklenir. Çeviri yapılırken her iki bağlamdan da kaçınılarak "...savaş ve dünya..." şeklinde çevrilmiştir.

4.7. Bağlamdan Kaçınmaya Dayalı Yanlışlar

Metin (2)'de ise "...Сейчас я изучаю русский язык..." ifadesinde bağlamdan kaçınma stratejisinin bir sonucu olarak yanlış yapılmıştır. Ayrıca, "...я будуизучатьфизику и математику..." tümcesinde bağlamsal olarak düşünüldüğünde "...изучать..." fiilinin "...okumak, öğrenim görmek..." anlamlarında çevrilmesi gerekirken, "...çalışmak..." anlamıyla çevrilmiştir. Metin (3) içerisinde yer alan: неттолькоздесьестественныефакультеты tümcesinde yer alan естественные sözcüğü "...doğal..." sözcüğü ile çevrilmiştir. Oysa, bu tümcede sözcüğün anlamı "...doğa/fen..." şeklinde olmalıydı. Burada bağlamdan kaçınılarak tümcede bütünsel bir yanlış yapılmış ve anlatım bozukluğu oluşturulmuştur. Bir başka örnekte, "...гуманитарные...(4)" sözcüğü "...insanî..." anlamı verilerek çevrilmiş; bu söz konusu yanlış bağlamdan kaçınılması nedeniyle meydana gelmiştir. Burada doğru çeviri için yapılması gereken, "...гуманитарныефакультеты...(4)" ifadesinin bir bütün olarak dikkate alınması ve çevirinin buna göre yapılmasıdır. Buradaki çeviri yanlış, bütünsel bir yanlış olarak gerçekleşmiştir. Yani, "...insanî fakülteler..." çevirisinde anlatım

bozukluğu oluşmuş ve hedef dile yapılan çeviri ana dildeki ifadenin anlamından uzaklaşmıştır. Metin (2) içerisinde “...я будуизучатьфизику и математику...”, “...Я оченьхочуизучатьфизикуздесь, в России...”, Ахмет, а чтовыхотитеизучать? tümcelerinde sözlüksel anlam, bağlamsal olarak değerlendirilmediği için “...изучать...” kelimesi “...öğrenmek...” olarak çevrilmiştir. Dolayısıyla, bağlamdan kaçınma stratejisine bağlı olarak bir yanlış yapılmıştır.

4.8 Tahminde Bulunmaya Dayalı Yanlışlar

Öğrencilerin çeviri süreçlerinde, mevcut bilgilerinden yola çıkarak tahminde bulunma stratejileri kullandıkları tespit edilmiştir. Bunlardan biri, metin (1)'deki “...Петерчитаетгазету<Правда>...” tümcesinin, “...Peter ise gazetenin gerçeğini okuyor...” şeklinde çevrilmesi, tümcedeki kelimelerin anlamlarından yola çıkılarak yapılmış bir çeviri olarak tespit edilmektedir. Buradaki kelimelerin tamamının sözlüksel anlamları doğru görünse de tümcenin anlamı doğru değildir. Bir ikinci tahminde bulunma stratejisi metin (2)'de gerçekleştirilmiştir. “...Онбольшойспециалист...” tümcesi, “...Ahmet işini çok iyi biliyor...” şeklinde çevrilmiştir. Bu ifadenin çevirisinde “...специалист...” kelimesinden yola çıkılarak tümcenin diğer unsurlarına bakılmaksızın tümcenin anlamı tahmin edilmiş görülmektedir. Bir başka tahminde bulunma stratejisi ise “...гуманитарныефакультеты...(4)” ifadesinin sözcük anlamlarından “...guman (insan)...” yola çıkılarak tahminde bulunmak suretiyle, “...sosyoloji fakültesi...” çevirisi yapılmasıdır. Aynı metnin diğer bir tahminde bulunma stratejisi örneğinde “...Sosyal bilimler enstitüsü...” çevirisi karşımıza çıkmaktadır.

4.9. Çağrışım Stratejisi Kullanmaya Dayalı Yanlışlar

Metin (2)'de yer alan “...Онбольшойспециалист...” tümcesi bazı çeviri örneklerinde “...O büyük özel kahve...” şeklinde çevrilmiş ve bu çevirilerde, İngilizce “...special...” sözcüğüne çağrışım yapıldığı ve “...özel...” şeklinde çevrildiği görülmüştür.

4.10. Yer Değiştirmeye Dayalı Yanlışlar

Yer değiştirme yanlışının yapıldığı bir örnek, Metin (2)'nin çevirisinde tespit edilmiştir. “...Ахметумеетхорошоготовитькофе...” tümcesinde “...хорошо (iyi)...” sıfatı, “...готовить (hazırlamak, pişirmek)...” fiilinin önüne gelerek zarf olarak kullanılması gerekirken “...кофе...” kelimesinin önüne getirilerek sıfat yapılmış ve “...Ahmet, iyi kahve yapmayı biliyor...” şeklinde çevrilmek suretiyle, tümcenin bütünsel anlamını değiştirmese de bölümsel düzeyde bir yanlış ortaya çıkarmıştır.

4.11. Anlam İndirgemeye Dayalı Yanlışlar

Metin (2) içerisinde anlam indirgeme stratejisinin ortaya çıkardığı çeviriler dikkati çekmektedir. “...Да, я учусь в подготовительномфакультете...” tümcesinde “...fakülte...” kelimesi, “...bölüm...” şeklinde çevrilerek, indirgeme yapılmıştır. “...Evet, hazırlık bölümündeyim...”.

4.12. Çevirmekten kaçınma Stratejisi

Metin (2)'de yer alan bir tümce “...Ахметумееточеньхорошоготовитькофе...” çevrilmeden bırakılmıştır. Bu durumu, çevirmekten kaçınma stratejisi olarak

değerlendirebiliriz. Bu örnekler -nadir de olsa- tümce düzeyinde görülebilmektedir. Burada uygulanan strateji çevirmekten kaçınma stratejisidir ve “...Да, я учусь в подготовительном факультете...” tümcesinde yer alan “...учусь (okuyorum)...” sözcüğünün çevrilmeyerek “...Evet hazırlık fakültesinde okuyorum...” çevirisi yerine, “...Evet, hazırlık bölümündeyim...” çevirisinin yapılmasıdır. Söz konusu fiilin anlamından vazgeçilmiştir. Yapılan bu yanlış, bütünsel bir yanlış olarak karşımıza çıkmakta ve tümcenin anlamını bozmaktadır. Metin 3’te yer alan bir sözcüğün, çevirmekten kaçınma stratejisi içerisinde değerlendirilecek olan fakat ana dildeki herhangi bir sözcüğün çevirisinden kaçınılarak ana dildeki imlanın birebir aktarımı olarak karşımıza çıkan bu stratejiye, imla aktarımı stratejisi denilebilir. Metin (3)’te yer alan “...Сейчасониучатновыерусские слова...” tümcesinde yer alan “...Сейчас...” sözcüğü, imlasiyla birlikte ve herhangi bir çeviri yapılmaksızın hedef dildeki metne aktarılmıştır: “...Сейчас yeni Rusça kelimeler öğreniyor...”.

4.13. Eksiltme Stratejisine Dayalı Yanlışlar

4. metinde “...онвыступает в клубе...” tümcesinde yer alan “...он (o)...” zamiri eksiltilerek tümce sadece “...kulüpte performans sergileniyor...” şeklinde çevrilmiştir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Çalışmada, literatürde rastlayamadığımız ve özgün diyebileceğimiz bazı stratejiler ortaya konulmuştur. Bunlar, bağlamdan kaçınma stratejisi, çevirmekten kaçınma stratejisi, çağrışım stratejisi ve ana dildeki imlanın birebir aktarımı stratejisi’dir.

Öğrencilerin yaptıkları çevirilerde uyguladıkları ve literatürde yer alan stratejiler ise şöyle olmuştur: örneksime stratejisi, birebir çevirme stratejisi, tahminde bulunma stratejisi, ekleme stratejisi, anlam indirgeme stratejisi, değiştirim stratejisi.

Çalışmada en çok dikkati çeken çeviri yanlışları, öğrencilerin bağlamdan kaçınmaları sonucunda gerçekleşmiştir. Öğrencilere, çeviri yapılırken tümcelerin hem iç bağlamları hem de tümcelerin daha üstündeki paragraf ve metin bağlamlarını dikkate almaları sürekli hatırlatılmalıdır.

Çeviri yanlışlarının en sık gerçekleşenleri, sözlüksel-anlamsal yanlışlar olmuştur. Bunun en başta gelen nedeni ise, öğrencilerin sözlükteki anlamlara bakarken, sadece birinci anlamları dikkate almaları olmuştur. Kelimelerin birinci anlam dışındaki anlamlarda kullanılıyor olabileceği gözden kaçırılmamalıdır. Öğrenciler bu konuda uyarılmalı ve çeviri yapılırken sözlüğün nasıl kullanılması gerektiği anlatılmalıdır.

Çalışmada çözümlenebilen yanlışlar ise, sözlüksel-anlamsal yanlışlar, biçimbilimsel yanlışlar, sözdizimsel yanlışlar olarak tespit edilmiştir.

Kaynakça

- Chamot, Anna Uhl & Kupper, Lisa (1989). Learning Strategies in Foreign Language Instruction. *Foreign Language Annals*, 22 (1), 13-24.
- Corder, Pit (1974). *Error Analysis - Techniques in Applied Linguistics*. Eds. J. P. B. Allen, & S. Pit Corder. London: Oxford University Press.
- Corder, Pit (1978). *Strategies of Communication - Strategies in Interlanguage Communication*. Eds. Claus Færch and Gabriele Kasper. London: Longman Press.
- Çerçi, Arif vd. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarına Yönelik Yanlış Çözümlemesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15, 695-715.
- Çetinkaya, Gökhan (2015). Yanlış Çözümlemesi: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen B2 Düzeyindeki Öğrencilerin Yazılı Metinlerine İlişkin Görünümler, *International Journal of Languages Education and Teaching*, 3 (1), 164-178.
- Elyıldırım, Selma (2017). "Avoidance Strategy in Foreign Language Production". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 28: 231-242.
- Gürata, Eser Kocaman (2017). Karşılıklı Konuşma Stratejilerinin Öğretiminin Öğrencilerin Konuşma Becerisi Gelişimine Etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 3, 77-95.
- İnan, Kayhan (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İnanlıların Yazılı Anlatımlarının Hata Analizi Bağlamında Değerlendirilmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (9), 619-649.
- Khansir, A.A. (2012). Error Analysis and Second Language Acquisition. *Theory and Practice in Language Studies*, 2, 1027-1032.
- Lott, D. (1983). Analysing And Counteracting Interference Errors, *English Language Teaching Journal*, 37, 256-261.
- Richards, Jack C. (1974). *A Noncontrastive Approach to Error Analysis Hypothesis*. New York: Longman Press.
- Tarone, E. (1977). Conscious communication strategies in interlanguage: A progress report, *TESOL* 77, 194-203.
- Varadi, T. (1980). Strategies of Target Language Learner Communication: Message Adjustment, *International Review of Applied Linguistics*, 18, 59-71.
- Varadi, Y. (1983). *Strategies of target language learner communication: message-adjustment-Strategies in interlanguage communication*. (Eds. C. Faerch, & G. Kasper) New York: Longman Press.

Extended Abstract

In foreign language learning processes, the learner learner learner learner learner learner learning process is important in terms of better understanding and more efficient foreign language learning processes in learning processes. We believe that this news will benefit from the strategy and mistakes in question. The study will be learned with the error to be learned to the instructor, by seeing how much of the person wanted to teach can be transferred, the issues that need to be focused on will be revealed. By analyzing the mistakes and mistakes they make in this process, the language learner will be able to understand how they learn a foreign language, the strategies they apply and what they do in this process. In these contents, it will help students to reverse the mistakes they have made in their foreign language learning processes by unrecognizing or realizing it and also helping them to comprehend the functioning (mentality) of the language in which they are wrong (see Çetinkaya 2015: 166). According to Khansir's education, learning will reveal the mistakes and mistakes they make while learning a wrong language, learning for learning, learning a foreign language within the framework of learning a foreign language and learning a language like the language, learning will be revealed, and the mistakes and mistakes they make while learning a wrong language will be revealed. Developing to learn a wrong language for learning is among the purposes of such scientific research (see 2012: 1029). Corder mentions two major strategies at the point of language generation strategies. In the first one, he states that the students in the process of learning the target language use all language resources. He states that students can use the ways of inventing new words and borrowing some items from their native language while interpreting a text or message. He defines these strategies as risk taking and resource expansion strategies. As another way, the student can ignore and exclude the verbal or written message conveyed to him. Therefore, by risking to destroy some of the information in the message to be conveyed to them, they may change and omit various grammatical structures and words (see 1978: 15-19). In some studies, researchers discussed avoidance strategies under several headings. As one of the first researchers interested in communication strategies, Varadi examined these strategies under two titles as "main reduction" and "meaning replacement", "generalization", "approximation", "circumvention" and "interpretation". "Has shown its strategies among important strategies (1973, 1983: 81-99). Tarone, on the other hand, defined nine strategies, which he divided into three groups as 'interpretation', 'transfer' and 'avoidance', under the following headings: 1. Approximation 2. Word coinage 3. Circumlocution 4. One to one Translation (literal translation) 5. Language switch 6. Appeal for assistance 7. Non-verbal Message Use (mime), the last two strategies are based on avoidance 8. Topic avoidance, which is occurs due to grammatical and lexical knowledge deficiencies. 9. The strategy of message abandonment is when the target language learner leaves a word or concept that he or she does not know the meaning of. Along with avoidance strategies, reduction strategies also lead to various errors and mistakes when producing a second language. This strategy, which is applied while trying to reduce and explain grammatical structures and lexical elements, helps the student to hide his inadequate knowledge. Tarone (1977) and Corder (1978) state that

people who are trying to learn the target language resort to "avoidance", "giving up the subject" and "changing meaning" methods in the stage of using reduction strategies (see Elyıldırım 2017: 232-234). Working within the framework of avoidance strategies in foreign language learning, errors occurring in translation from Russian into Turkish and Turkey to cover the target language production way in this direction. In this framework, it has been examined within the framework of four main headings and sub-headings based on the classification in Çetinkaya's study, by defining students' Russian learning problems and categorically describing the mistakes that occur in the process of learning the language in question (see Çetinkaya 2015: 169-171): In the study, some strategies that we cannot find in the literature and that we can call original are put forward. These are the context avoidance strategy, the translating avoidance strategy, the association strategy, and the one-to-one transfer of the spelling in the native language. The strategies used by the students in their translations and in the literature are as follows: analogy strategy, verbatim conversion strategy, prediction strategy, addition strategy, meaning reduction strategy, alteration, etc. The most striking translation error in the study occurred as a result of students' avoidance of context. Students should be constantly reminded to take into account both the internal contexts of sentences and the paragraph and text contexts above them when translating. The most common translation errors were lexical-semantic errors. The main reason for this is that students only consider the first meanings while looking at the meanings in the dictionary. It should not be overlooked that the words may be used in meanings other than the first. Students should be warned about this issue and how to use a dictionary while translating. The errors that could be resolved in the study were determined as lexical-semantic errors, morphological errors, and syntactic errors.